



Raad voor de
rechtspraak

De voorzitter van de Tweede Kamer der
Staten-Generaal
drs. M. Bosma
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

datum 22 juli 2024
cc Staatssecretaris Rechtsbescherming
Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
onderwerp Advies amendementen GRECO-wetsvoorstel

t (088) 361 00 00
f (088) 361 00 22
www.rechtspraak.nl

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal,

Op 10 april jl. vond in de Tweede Kamer de plenaire behandeling plaats van het wetsvoorstel Wijziging van de Wet op de rechterlijke organisatie, de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren, de Wet op de Raad van State en enige andere wetten in verband met enkele wijzigingen in het belang van integere, onafhankelijke en onpartijdige rechtspraak, alsmede de regeling van enige andere onderwerpen (hierna: het 'Wetsvoorstel')¹. Over een eerdere versie van dit Wetsvoorstel heeft de Raad voor de rechtspraak (hierna: de 'Raad') op 20 januari 2022 advies uitgebracht.²

Tijdens en na de plenaire behandeling van dit Wetsvoorstel op 10 april 2024 zijn er diverse amendementen ingediend. De stemming over deze amendementen in de Tweede Kamer heeft nog niet plaatsgevonden.

Gelet op het principiële karakter van de ingediende amendementen en de grote impact die deze amendementen kunnen hebben op de rechterlijke organisatie en op de (rechts)positie van rechters, hecht de Raad er aan om aanvullend advies uit te brengen over deze amendementen.

HET WETSVOORSTEL

Het Wetsvoorstel wijzigd de Wet op de rechterlijke organisatie (hierna: de 'Wet RO'), de Wet rechtspositie rechterlijke ambtenaren (hierna: de 'Wrra'), de Wet op de Raad van State, de Wet Incompatibiliteiten Staten-Generaal en Europees Parlement en enige andere wetten in verband met enkele wijzigingen in het belang van integere, onafhankelijke en onpartijdige rechtspraak.

¹ [Kamerstukken II, 2022-2023, 36 243, nr. 2](#) en [Kamerstukken II, 2022-2023, 36 243, nr. 3](#).

² Raad voor de rechtspraak, Advies inzake het concept wetsvoorstel tot wijziging van de Wet op de rechterlijke organisatie en enige andere wetten met het oog op verdere versterking van de onafhankelijkheid, onpartijdigheid en integriteit van de rechtspraak, 22 januari 2022 ([2022/03](#)).

datum 22 juli 2024
pagina 2 van 11

Het Wetsvoorstel voorziet onder meer in een wettelijk verankerd verbod op het gelijktijdig uitoefenen van het ambt van rechter en het lidmaatschap van de Eerste Kamer, de Tweede Kamer of het Europees Parlement, met als doel een grotere machtenscheiding tussen de wetgevende en rechterlijke macht. Met de wettelijke verankering van dit verbod wordt uitvoering gegeven aan de aanbeveling van *de Groupe d'Etats contre la corruption* (hierna: 'GRECO'; een onder de Raad van Europa ressorterend anti-corruptie orgaan) in zijn evaluatierapport over Nederland van 21 juni 2013 om wettelijk te regelen dat het ambt van rechter en het lidmaatschap van de Staten-Generaal³ niet tegelijkertijd kan worden vervuld.⁴ Ook wordt hiermee uitvoering gegeven aan de brief van de Minister voor Rechtsbescherming aan de Tweede en Eerste Kamer van 13 november 2018, waarin het overnemen van deze aanbeveling is aangekondigd.⁵

Daarnaast voert het Wetsvoorstel bepalingen in over het bezit en het melden van bepaalde financiële belangen voor een specifieke groep rechterlijke ambtenaren, met als doel het risico van financiële belangenverstrengeling en het risico van oneigenlijk gebruik van koersgevoelige informatie door rechterlijke ambtenaren zoveel mogelijk tegen te gaan.

DE AMENDEMENTEN

De volgende amendementen liggen thans ter stemming voor bij de Tweede Kamer:

- amendement van het lid Helder over incompatibiliteit van het rechterschap en het lidmaatschap van provinciale staten en de gemeenteraad (36 243-8)⁶ en amendement van het lid Vondeling over incompatibiliteit van het rechterschap en het lidmaatschap van provinciale staten, de gemeenteraad en de waterschappen (36 243-9)⁷;
- amendement van de leden Sneller en Van Nispen over een wettelijke regeling voor een code zaakstoedeling (36 243-10);⁸
- amendement van de leden Sneller en Van Vroonhoven over een meerderheid van ambtenaren met rechtspraak belast in de Raad voor de Rechtspraak (36 243-12);⁹
- gewijzigd amendement van het lid Van Nispen over het uitbreiden van de financiële belangenregeling naar de fiscale partners van rechterlijke ambtenaren (36 243-20);¹⁰
- amendement van het lid Van Vroonhoven over rechterlijke ambtenaren met onbezoldigd buitengewoon verlof uitzonderen van de incompatibiliteit (36 243-21)¹¹.

³ Incompatibiliteit van het rechterschap en lidmaatschap van het Europees Parlement wordt niet expliciet genoemd in de aanbeveling van GRECO.

⁴ GRECO, 'Corruption, prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors, Fourth Evaluation Round, The Netherlands', 18 juli 2013, <https://rm.coe.int/09000016806c799a>.

⁵ *Kamerstukken II*, 2018-2019, 35 000 VI en 35 000 VII, nr. 11.

⁶ *Kamerstukken II*, 2023-2024, 36 243, nr. 8.

⁷ *Kamerstukken II*, 2023-2024, 36 243, nr. 9.

⁸ *Kamerstukken II*, 36 243, nr. 10.

⁹ *Kamerstukken II*, 36 243, nr. 12.

¹⁰ *Kamerstukken II*, 2023-2024, 36 243, nr. 20.

¹¹ *Kamerstukken II*, 2023-2024, 36 243, nr. 21.

datum 22 juli 2024
pagina 3 van 11

Bij brief van 15 april 2024 heeft de Minister voor Rechtsbescherming zijn beoordeling kenbaar gemaakt met betrekking tot het gewijzigd amendement van het lid Van Nispen (36 243-20) en het amendement van het lid Van Vroonhoven (36 243-21).¹² In deze brief heeft de Minister beide amendementen ontraden.

Bij brief van 16 april 2024 heeft de Minister voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan de Voorzitter van de Tweede Kamer¹³ gevraagd om de stemming over de amendementen bij dit Wetsvoorstel aan te houden, zodat er gelegenheid is tot het vragen van advies aan de Afdeling advisering van de Raad van State omtrent een tweetal amendementen: het amendement van het lid Helder over incompatibiliteit van het rechterschap en het lidmaatschap van provinciale staten en de gemeenteraad (36 243-8) en het amendement van het lid Vondeling over incompatibiliteit van het rechterschap en het lidmaatschap van provinciale staten, de gemeenteraad en de waterschappen (36 243-9). In afwachting van het advies van de Afdeling advisering van de Raad van State is de stemming over alle amendementen uitgesteld.

Na overleg met de gerechten, adviseert de Raad als volgt over de amendementen.¹⁴

ADVIES

Per amendement volgt hierna eerst een letterlijke weergave van de toelichting van het amendement door de indiener(s) van het amendement, gevolgd door het standpunt van de Raad ten aanzien van het betreffende amendement.

¹² [Kamerstukken II, 2023–2024, 36 243, nr. 23.](#)

¹³ [Kamerstukken II, 2023–2024, 36 243, nr. 24.](#)

¹⁴ Op grond van artikel 95 van de Wet op de rechterlijke organisatie heeft de Raad voor de rechtspraak tot taak regering en Staten-Generaal te adviseren omtrent ‘algemeen verbindende voorschriften en te voeren beleid van het Rijk op het terrein van de rechtspleging’. Bij het opstellen van zijn adviezen beoordeelt de Raad de voorgenomen wet- en regelgeving in het bijzonder op de gevolgen voor de organisatie en de werklast van de gerechten en op de (praktische) toepasbaarheid en uitvoerbaarheid. De Raad voor de rechtspraak is een adviescollege in de zin van artikel 79 en 80 van de Grondwet. Hoofdstuk 4 van de Kaderwet adviescolleges is van overeenkomstige toepassing verklaard. Mede hieruit volgt dat de Raad zowel gevraagd als ongevraagd kan adviseren. Rechters zijn bij de behandeling van individuele zaken niet gebonden aan de inhoud van de wetgevingsadviezen van de Raad voor de rechtspraak.

datum 22 juli 2024
pagina 4 van 11

Amendement van het lid Helder over incompatibiliteit van het rechterschap en het lidmaatschap van provinciale staten en de gemeenteraad (36 243-8) en amendement van het lid Vondeling over incompatibiliteit van het rechterschap en het lidmaatschap van provinciale staten, de gemeenteraad en de waterschappen (36 243-9)

Toelichting indiener amendement 36243-8

‘Het wetsvoorstel regelt een verbod op het gelijktijdig bekleden van het ambt van rechter en het lidmaatschap van de Eerste Kamer, de Tweede Kamer of het Europees parlement. In verband met het voorkomen van belangenverstrengeling, politieke onpartijdigheid binnen de rechtspraak en scheiding van de machten is de indiener van mening dat dit ook zo geregeld moet worden voor de functies Provinciale Statenlid en Gemeenteraadslid. Hiermee borgt de indiener ook een consistente lijn in de wetgeving.’¹⁵

Toelichting indiener amendement 36 243-9

‘In het wetsvoorstel wordt een verbod geregeld op het gelijktijdig uitoefenen van het ambt van rechter en het lidmaatschap van de Eerste Kamer, Tweede Kamer of het Europees parlement om de onafhankelijkheid van de rechter te waarborgen. Indiener meent dat iedere schijn van partijdigheid en belangenverstrengeling bij de rechter dient te worden voorkomen. Dit geldt volgens de indiener niet alleen voor een combinatie van het rechterschap en het lidmaatschap van de Tweede en Eerste Kamer, maar ook voor dat van provinciale staten, gemeenteraden en waterschappen. Ook de functiecombinatie van het rechterschap met het lidmaatschap van de provinciale staten, de gemeenteraad en de waterschappen kan vragen oproepen die verband houden met de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de rechter. Zo zijn provinciale staten, gemeenteraden en waterschappen regelmatig betrokken bij gerechtelijke procedures. Daarom regelt dit amendement ook een verbod op het gelijktijdig uitoefenen van het ambt van de rechter en het lidmaatschap van de provinciale staten, de gemeenteraad en de waterschappen.’¹⁶

Standpunt Raad

Deze amendementen worden door de Raad afgeraden om de volgende redenen:

- De met deze amendementen voorgestelde incompatibiliteiten maken inbreuk op grondrechten van rechters, namelijk op de vrijheid van arbeidskeuze en op het passief kiesrecht. Uitgangspunt bij een inbreuk op grondrechten is dat deze altijd zo beperkt mogelijk dient zijn. In dit geval zou de inbreuk naar de mening van de Raad niet proportioneel zijn.
- Het lidmaatschap van gemeenteraad, provinciale staten of waterschap dient naar de mening van de Raad anders te worden gewogen dan het lidmaatschap van de Eerste of Tweede Kamer of het Europees Parlement. De verordenende bevoegdheden van leden van decentrale overheden zijn beperkter dan die van leden van het (Europees) parlement, zowel wat betreft de mogelijke

¹⁵ [Kamerstukken II, 2023-2024, 36 243, nr. 8.](#)

¹⁶ [Kamerstukken II, 2023-2024, 36 243, nr. 9.](#)

datum 22 juli 2024
pagina 5 van 11

rechtsgebieden als de geografische werkingssfeer. Een lid van de gemeenteraad (etc.) zal in die hoedanigheid immers slechts te maken krijgen met de vaststelling van lokale verordeningen op de rechtsgebieden waartoe de verordenende bevoegdheid van de gemeente zich uitstrekt. De kans op het samenvallen van rollen en betrokkenheid is bij lidmaatschap van de provinciale staten, de gemeenteraad en de waterschappen dan ook een stuk geringer dan bij lidmaatschap van de Eerste of Tweede Kamer of van het Europees Parlement.

- De bestaande instrumenten van verschoning en wraking bieden bij lidmaatschap van gemeenteraad, provinciale staten of waterschap volgens de Raad voldoende waarborgen om ervoor te zorgen dat mogelijke schijn van belangenverstrengeling of onpartijdigheid wordt voorkomen.
- Overigens heeft GRECO enkel aanbevolen om de incompatibiliteit van de functiecombinatie rechter en lidmaatschap van de Staten-Generaal wettelijk te verankeren. De met de amendementen van de leden Helder en Vondeling voorgestelde aanvullende incompatibiliteiten gaan dus veel verder dan de door GRECO aanbevolen wettelijk te verankeren incompatibiliteiten.¹⁷

Amendement van de leden Sneller en Van Nispen over een wettelijke regeling voor een code zaakstoedeling (36 243-10)

Toelichting indieners amendement

‘De Code zaakstoedeling heeft tot doel te waarborgen dat rechtszaken op basis van objectieve maatstaven aan rechters worden toegedeeld. Volgens het EHRM dient de regeling van zaakstoedeling in een formele wet te worden vastgelegd, dat strookt wat de indiener betreft met de rechterlijke onafhankelijkheid en de scheiding der machten. Met het amendement wordt wettelijk verankerd dat zaken aan rechters worden toebedeeld op basis van objectieve, transparante en controleerbare criteria. Het gerechtsbestuur krijgt de wettelijke opdracht om te voorzien in een reglement voor deze toedeling van zaken. De bevoegdheid om zaken toe te delen kan door het gerechtsbestuur worden gemandateerd aan leidinggevende rechters binnen de organisatiestructuur van het betrokken gerecht. Dit zorgt enerzijds voor wettelijke verankering van de belangrijke uitgangspunten bij wet in formele zin, en anderzijds voor de nodige ruimte voor nadere invulling door de rechtspraak.’¹⁸

Standpunt Raad

De Raad ontraadt dit amendement voor zover het mandatering aan anderen dan niet-leidinggevende rechters uitsluit (zie onder punt 2). Juridisch/staatsrechtelijk is hier geen noodzaak toe, en het zou grote, onaanvaardbare consequenties hebben voor de organisatie.

¹⁷ GRECO, ‘Corruption, prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors, Fourt Evaluation Round, The Netherlands’, 18 juli 2013, <https://rm.coe.int/09000016806c799a>

¹⁸ [Kamerstukken II, 36 243, nr. 10](#).

datum 22 juli 2024
pagina 6 van 11

1. Het belang van objectieve, transparante en controleerbare zaakstoedeling

In de toelichting op het amendement wordt gesteld: *‘De Code zaakstoedeling heeft tot doel te waarborgen dat rechtszaken op basis van objectieve maatstaven aan rechters worden toegedeeld. Volgens het EHRM dient de regeling van zaakstoedeling in een formele wet te worden vastgelegd, dat strookt wat de indiener betreft met de rechterlijke onafhankelijkheid en de scheiding der machten.’*

De Raad deelt deze visie niet. Volgens het EHRM dienen de criteria voor de toedeling van zaken aan rechters te worden neergelegd bij wet of in regelingen op basis van de wet, zoals bestuursreglementen (*‘by the law or by special regulations on the basis of the law, e.g. in court regulations laid down by the presidium or president’*). Het EHRM hanteert hiermee een materieel wetsbegrip: niet de plaats in de normhiërarchie is van belang, maar de kwaliteit van de regels. Aan dit vereiste wordt voldaan in artikel 20, eerste lid, aanhef en c, Wet RO, dat bepaalt dat het bestuur een bestuursreglement vaststelt dat nadere regels bevat over de toedeling van zaken. Deze nadere regels zijn neergelegd in de zaakstoedelingsregelingen per rechtsgebied, die onderdeel zijn van de bestuursreglementen. De door de rechtspraak ontwikkelde landelijke Code zaakstoedeling ligt ten grondslag aan de zaakstoedelingsregelingen en waarborgt dat rechtszaken op basis van objectieve, transparante, controleerbare maatstaven aan rechters worden toegedeeld.

Tegen opname van die criteria in de wet, zoals in het amendement voorgesteld, heeft de Raad evenwel geen bezwaar. Hoewel de Code zaakstoedeling het belang van objectieve, transparante toedeling ook al benadrukt, kan vastlegging van de criteria in de wet vanuit rechtsstatelijk oogpunt als een belangrijke aanvulling worden gezien. Ook GRECO vraagt hiervoor aandacht in zijn rapport.¹⁹ Wettelijke vastlegging van de criteria zou kunnen door deze criteria toe te voegen aan artikel 20, eerste lid, aanhef en onder c van de Wet RO, dat dan als volgt komt te luiden:

Artikel 20 Wet RO

1. Het bestuur stelt een bestuursreglement vast, dat in ieder geval nadere regels bevat over:
 - c. de toedeling van zaken *op basis van objectieve, transparante en controleerbare criteria* aan de leden van de enkelvoudige en meervoudige kamers;

Voor de helderheid zij erop gewezen dat de steun van de Raad voor wettelijke regeling van de criteria voor zaakstoedeling los staat van de grote moeite die de Raad met het amendement heeft, waar het het uitsluiting op mandatering van de bevoegdheid tot zaakstoedeling aan niet-rechters of niet-leidinggevende rechters betreft.

2. Mandatering enkel aan leidinggevende rechters

In het amendement wordt het belang van de *‘nodige ruimte voor nadere invulling door de rechtspraak’* genoemd, maar deze ruimte wordt door het amendement nou juist beperkt.

¹⁹ GRECO, *‘Corruption, prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors, Fourth Evaluation Round, The Netherlands’*, 18 juli 2013, 84-85, <https://rm.coe.int/09000016806c799a>

datum 22 juli 2024
pagina 7 van 11

De toelichting bij het amendement lijkt ervan uit te gaan dat de bevoegdheid om zaken toe te delen wordt gemandateerd aan *leidinggevende rechters*. Dit brengt op twee punten een beperking aan. Allereerst is onduidelijk wat onder ‘leidinggevende rechters’ moet worden verstaan. Worden daarmee alleen afdelings- en teamvoorzitters aangewezen? Toedeling door bijvoorbeeld - verder niet leidinggevende - rolrechters lijkt daarmee te worden uitgesloten. Problematischer is echter dat de bevoegdheid tot toedeling van zaken enkel aan rechters mag worden toegekend.

Centrale toedeling

Zo worden bijvoorbeeld strafzaken sinds jaar en dag gepland, en daarmee toegedeeld, in de zogenoemde Verkeerstoren. De Verkeerstoren bestaat uit gerechtsjuristen en administratief medewerkers; de leiding van de Verkeerstoren berust veelal bij een (niet rechterlijke) coördinator. Deze al lang bestaande en noodzakelijke figuur voor toedeling en planning zou in huidige vorm niet meer kunnen functioneren wanneer het amendement wordt aangenomen. Dat zal naast forse organisatorische consequenties ook ongewenste maatschappelijke effecten hebben. Verwacht mag worden dat aanzienlijke druk zal ontstaan op het in voldoende mate efficiënt behandelen en afdoen van strafzaken.

Ook op andere rechtsgebieden zien we dat het roosteren en plannen van zaken centraal is georganiseerd, in de vorm van een rooster- en planbureau, op soortgelijke wijze als bij de Verkeerstoren. Ook hier zou het amendement tot problemen leiden.

Verder worden zaken soms via een geautomatiseerd systeem toegewezen en is van toedeling door rechters of niet-rechters überhaupt geen sprake.

De niet-rechterlijke teamvoorzitter

Het besturingsmodel van de gerechten biedt de mogelijkheid tot benoeming van niet-rechterlijke teamvoorzitters. In het licht van de huidige grote tekorten aan rechterlijk personeel is dit een noodzakelijke en waardevolle functie. Als de taak om zaken toe te delen niet meer aan de niet-rechterlijke teamvoorzitter gemandateerd zou kunnen worden, zou dat grote organisatorische consequenties hebben.

Het rapport ‘Verkenning werkdruk rechtspraak en Openbaar Ministerie - Werken aan echte oplossingen’, dat op 24 april jl. door de verkenner Jaap Winter is overhandigd aan de minister voor Rechtsbescherming, bevat de aanbeveling om de inzet van de ‘teamvoorzitter niet-rechter’ uit te breiden. Ook de Visitatiecommissie benadrukt in het Visitatierapport ‘Kwaliteit van rechtspraak: versterking door samenwerken’ (2022-2023) de positieve ervaringen met de ‘teamvoorzitter niet-rechter’.

De Raad benadrukt dat de verantwoordelijkheid voor de zaakstoedeling op grond van de Wet RO bij het gerechtsbestuur ligt en daar ook blijft. Gerechtsambtenaren - en dus ook de niet-rechterlijke teamvoorzitters - hebben het gerechtsbestuur als functionele autoriteit. Van inmenging in zaakstoedeling van buiten de gerechten, voor zover deze zorg ten grondslag ligt aan het amendement, is dan ook geen sprake.

datum 22 juli 2024
pagina 8 van 11

Amendement van de leden Sneller en Van Vroonhoven over een meerderheid van ambtenaren met rechtspraak belast in de Raad voor de Rechtspraak (36 243-12)

Toelichting indieners amendement

*'In de huidige wet op de Rechterlijke Organisatie (Hierna: RO) bestaat de Raad voor de Rechtspraak (hierna: de Raad) uit ten minste drie en ten hoogste vijf leden.²⁰ Deze leden worden bij KB op voordracht van de Minister benoemd voor een periode van zes jaar.²¹ Bestaat de Raad uit drie leden of vier leden dan zijn twee leden rechterlijke ambtenaren met rechtspraak belast, indien de Raad bestaat uit vijf personen dan zijn dat er drie.²² Een van de leden wordt bij KB op voordracht van de minister tot voorzitter van de Raad benoemt.²³ Indien de stemmen staken, geeft de stem van de voorzitter de doorslag.²⁴ Hieruit volgt dat bij een Raad bestaande uit vier leden, er geen meerderheid is van rechterlijke ambtenaren belast met rechtspraak. Vanuit het oogpunt van onafhankelijkheid is het wenselijk dat de Raad altijd bestaat uit een meerderheid van rechterlijke ambtenaren met rechtspraak belast. Dat wordt het met voorliggende amendement geregeld.'*²⁵

Standpunt Raad

De Raad kan zich verenigen met dit amendement om de volgende redenen:

- Zowel de Raad van Europa als het European Network of Councils for the Judiciary (ENCJ) hebben de aanbeveling gedaan dat raden voor de rechtspraak uit minstens 50% rechterlijke leden dienen te zijn samengesteld.²⁶
- Bij een Raad die is samengesteld uit in totaal vier leden, geldt onder de huidige Wet RO dat deze uit slechts 50% rechterlijke leden bestaat. Met dit amendement wordt geregeld dat ook bij een Raad van in totaal vier leden sprake is van een meerderheid (en niet enkel van 50%) rechterlijke leden. Daarmee komt de verhouding rechterlijke en niet-rechterlijke leden in de Nederlandse Raad voor de rechtspraak bij vier leden dicht bij de op dit punt geldende internationale *best practices* te staan, en is er niet langer sprake van het enkel voldoen aan de internationale minimumstandaard.

²⁰ Art. 84 lid 2 RO.

²¹ Art. 84 lid 3 RO.

²² Art. 84 lid 4 RO.

²³ Art. 84 lid 5 RO.

²⁴ Art. 87 lid 3 RO.

²⁵ [Kamerstukken II, 36 243, nr. 12.](#)

²⁶ Council of Europe, 'Judges: independence, efficiency and responsibilities - Recommendation CM/Rec(2010)12 adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 17 November 2010 and explanatory memorandum'; mercier (coe.int);

General Assembly of the European Network of Councils for the Judiciary, ENCJ Budapest Declaration 'Self Governance for the Judiciary: Balancing Independence and Accountability', 2008, www.encj.eu.

datum 22 juli 2024
pagina 9 van 11

Gewijzigd amendement van het lid Van Nispen over het uitbreiden van de financiële belangenregeling naar de fiscale partners van rechterlijke ambtenaren (36 243-20)

Het amendement

‘Dit amendement breidt de regeling om financiële belangenverstrengeling te voorkomen bij rechterlijke ambtenaren uit met de partners van die rechterlijke ambtenaren. Onder het partnerbegrip in de Algemene wet inzake rijksbelastingen waarbij wordt aangesloten vallen de echtgenoot, de geregistreerd partner en de persoon waarmee een notarieel samenlevingscontract is aangegaan. De indiener is van mening dat het risico op financiële belangenverstrengeling niet alleen rust op de financiële belangen van de rechterlijke ambtenaren, maar ook op die van fiscale partners van rechterlijk ambtenaren, zoals gehuwde partners. Een rechter zou bijvoorbeeld niet bij een zaak betrokken mogen zijn waar diens partner financiële belangen bij heeft omdat dit ook ten gunste van de rechter zou kunnen komen. Deze gegevens zouden bekend moeten zijn bij de rechterlijke organisatie. Dit amendement beoogt deze leemte in de wetgeving te adresseren door de belangen van fiscale partners bij die van de rechterlijke ambtenaren te betrekken. Deze informatie is enkel beschikbaar binnen de organisatie zelf. Het is hierbij expliciet niet de bedoeling dat dit openbaar beschikbare informatie moet worden.’²⁷

Standpunt Raad

Dit amendement wordt door de Raad afgeraden om de volgende redenen:

- Het voorstel is naar de mening van de Raad niet proportioneel. Een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer is alleen mogelijk voor zover deze een zwaarwegend maatschappelijk belang dient en niet verder gaat dan nodig is om het doel te bereiken. Er is in dit geval sprake van een inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van de rechter en diens fiscale partner die naar de mening van de Raad verder gaat dan noodzakelijk. Volgens de Raad bieden de instrumenten van verschoning en wraking voldoende waarborgen om ongewenste situaties te voorkomen. Integriteitsincidenten zijn bovendien zeer zeldzaam. Partners van rechters hebben verder geen bemoeienis met rechterlijke taken en vallen formeel ook niet onder het gezag van de functionele autoriteit van het gerecht. Voor rechters geldt bovendien een geheimhoudingsplicht. Tot slot weegt de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer bij fiscale partners zwaarder dan bij rechters, omdat er bij hen, anders dan bij rechters, geen keuze voor het rechterlijk ambt aan ten grondslag ligt.
- Het is de Raad voorts niet duidelijk waarom wordt aangesloten bij het begrip ‘fiscaal partnerschap’ en welke consequenties dit heeft.
- Ook is niet duidelijk op basis waarvan de rechter op de hoogte kan zijn van de financiële belangen van diens (fiscale) partner. De meldingsplicht lijkt daarom niet uitvoerbaar.

²⁷ [Kamerstukken II, 2023-2024, 36 243, nr. 20.](#)

datum 22 juli 2024
pagina 10 van 11

Amendement van het lid Van Vroonhoven over rechterlijke ambtenaren met onbezoldigd buitengewoon verlof uitzonderen van de incompatibiliteit (36 243-21)

Toelichting indiener amendement

‘Rechterlijke ambtenaren kunnen niet tevens lid zijn van de Staten-Generaal of het Europees Parlement. In lijn met het advies van de Venetië Commissie van 11 oktober 2023, legt dit amendement vast dat het wettelijke verbod op deze functiecombinatie gewaarborgd is indien rechterlijke ambtenaren voor de volledige duur van het politieke lidmaatschap onbezoldigd buitengewoon verlof nemen. Dat betekent dat de rechterlijke ambtenaar tijdens deze periode niet betaald wordt, géén zittingen doet en niet in de systemen kan.’²⁸

Standpunt Raad

Dit amendement wordt door de Raad afgeraden om de volgende redenen:

- Vanuit principieel oogpunt is in geval van incompatibele functies ontslag een beter instrument dan buitengewoon verlof; gedurende buitengewoon verlof is de betrokkene immers nog steeds benoemd als rechter.
- In het rechtspositionele stelsel wordt incompatibiliteit zo opgevat dat wettelijk geen sprake kan zijn van gelijktijdige benoeming in incompatibele functies (zo ook bij de functies advocaat en notaris). Het verdient de voorkeur daarbij aan te sluiten.
- Buitengewoon verlof is geen geschikt instrument voor een absolute wettelijke incompatibiliteit. Buitengewoon verlof kan alleen worden verleend op verzoek van de rechter en voor een bepaalde periode, al dan niet met behoud van bezoldiging. De functionele autoriteit beslist of het verlof wordt toegekend en op welke voorwaarden. Daarbij is sprake van maatwerk. Deze gegevens zijn niet openbaar. De buitenwereld kan dus niet controleren of sprake is van doorbetaling van bezoldiging, toegang tot systemen (zie amendement), et cetera.
- Na het buitengewoon verlof worden de werkzaamheden als rechter hervat. De vraag is of de betrokkene nog over de juiste kennis en vaardigheden beschikt na een zeer langdurige periode van verlof. Ook is het de vraag of er dan voldoende werk voorhanden is (op dit moment is relatief veel werk voorhanden, maar dat kan in de toekomst veranderen).

²⁸ [Kamerstukken II, 2023-2024, 36 243, nr. 21.](#)

datum 22 juli 2024
pagina 11 van 11

- Het toepassingsbereik van het amendement omvat mede de rechter-plaatsvervanger en de raadsheer-plaatsvervanger. De Raad merkt op dat het instrument van buitengewoon verlof niet kan worden toegepast op de honoraire rechter-plaatsvervanger en raadsheer-plaatsvervanger (zie artikel 33p Besluit rechtspositie rechterlijke ambtenaren).

Hoogachtend,

Voorzitter Raad voor de rechtspraak